

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาของหญิงมีครรภ์ ที่มีความแตกต่างกันทางด้านอายุครรภ์ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการตั้งครรภ์ เพื่อที่จะเปรียบเทียบความมีความแตกต่างกันหรือไม่

กลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นหญิงมีครรภ์ครรภ์แรกที่มาใช้บริการฝากครรภ์ ในระหว่างวันที่ 31 มกราคม 2526 ถึงวันที่ 1 มีนาคม 2526 ในโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 แห่ง ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คือ โรงพยาบาลราชวิถี วชิรพยาบาล โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งมีหญิงมีครรภ์มารับบริการฝากครรภ์จำนวนประมาณ 1,815 คน ในการสุ่มตัวอย่างประชากรนั้น ผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีตั้งใจ (Purposive Sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่มอายุ แล้วจึงทำการคัดเลือก โดยคำนึงถึงตัวแปรอื่น อันได้แก่ ประสบการณ์ในการตั้งครรภ์ ระดับการศึกษาและอายุครรภ์ ให้ได้จำนวน 180 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10 ของกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวนตัวอย่างประชากรที่สุ่มจากโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง มีดังนี้คือ

โรงพยาบาลราชวิถี	จำนวน	102 คน
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์	จำนวน	15 คน
วชิรพยาบาล	จำนวน	63 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้คือ

1.1 ศึกษาหนังสือ เอกสาร วารสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการรักษาพยาบาล เป็นมารดา

1.2 สัมภาษณ์มารดาจากโรงพยาบาลต่าง ๆ เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในสถานต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1.3 นำข้อมูลที่ได้มาจากข้อ 1.1 และ 1.2 มาเขียนเป็นแบบสัมภาษณ์ 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาการรักษาพยาบาลเป็นมารดาของหญิงมีครรภ์ซึ่งประกอบด้วยคำถามต่าง ๆ 4 คำถาม จำนวน 64 ข้อ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนข้อคำถาม ดังนี้คือ

1. การดูแลตนเองและทารกในครรภ์ จำนวน 9 ข้อ ✓

2. การส่งเสริม พัฒนา และสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวเพื่อเตรียมรับสมาชิกใหม่ จำนวน 12 ข้อ ✓

3. พัฒนา สร้างและแสดงออกถึงความรักความผูกพันต่อบุตรในครรภ์ จำนวน 13 ข้อ

4. การจัดระบบเศรษฐกิจภายในบ้าน และพัฒนารูปแบบการดำรงชีวิตของสมาชิกในครอบครัวใหม่ และบทบาทในเรื่องการเลี้ยงดู จำนวน 30 ข้อ ✓

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนให้ค่า (Rating scale) โดยผู้วิจัยกำหนดให้หญิงมีครรภ์ แสดงความเห็นตามการรับรู้ของตนเอง

2. การหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

เมื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ตามลักษณะดังกล่าวข้างต้นแล้ว ได้ขอให้ อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยตรวจสอบรายละเอียดของข้อคำถามทุกข้อ ก่อนนำไป ใหญ่ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาล ซึ่งมีประสบการณ์ในการดูแลหญิงมีครรภ์และหญิง หลังคลอด จำนวน 11 ท่าน (ทั้งรายละเอียดในภาคผนวก) ช่วยพิจารณาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้มีความตรงตามเนื้อหา หลังจากนั้นได้นำผลที่ได้กลับมาพิจารณา ร่วมกับอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยอีกครั้งหนึ่ง เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ซึ่งทั้งนี้ผู้วิจัยถือเกณฑ์ 9 ใน 11 ท่านยอมรับ แบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วถือว่ามีความตรงตามเนื้อหา และมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ประกอบด้วยคำถาม 9 ข้อ

ตอนที่ 2 ประกอบด้วยคำถาม 50 ข้อ คือ

1. การดูแลตนเองและทารกในครรภ์ จำนวน 7 ข้อ
2. การส่งเสริม พัฒนา และสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว เพื่อเตรียมรับสมาชิกใหม่ จำนวน 12 ข้อ
3. พัฒนา สร้าง และแสดงออกถึงความรักความผูกพันต่อบุตรในครรภ์ จำนวน 13 ข้อ
4. การจัดระบบเศรษฐกิจภายในบ้าน และพัฒนารูปแบบการดำรงชีวิตของสมาชิกในครอบครัวใหม่ และบทบาทในเรื่องการเลี้ยงดู จำนวน 18 ข้อ

3. การหาความเที่ยง (Reliability)

นำแบบสัมภาษณ์ที่มีความตรงตามเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับหญิงมีครรภ์ครรภ์แรก ที่มีคุณสมบัติคล้ายกับประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 20 คน แล้วจึงนำผลที่ได้มาหาความเที่ยง

หาความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์โดยใช้สูตร α - coefficient ในส่วนที่แสดงความคิดเห็นตามการรับรู้ นำกลุ่มตัวอย่างมาทดลองใช้ จำนวน 20 คน ได้ค่าความเที่ยง 0.80 (รายละเอียดของการคำนวณแสดงในภาคผนวก)

สูตรหาความเที่ยง α - coefficient (ประกอบ กรณีสู่ต

2524 : 62)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{S_x^2} \right)$$

n = จำนวนข้อสอบ

s_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนผู้รับการทดสอบทั้งหมด

α = ค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์อัลฟา

4. นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง และถึงแพทย์-พยาบาล หัวหน้าแผนกฝากครรภ์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขออนุญาตสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้

2. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์หญิงมีครรภ์ที่มาฝากครรภ์ด้วยตนเอง เพื่อจูงใจให้หญิงมีครรภ์ร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ด้วยความจริงใจ และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุด ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการตอบแบบสัมภาษณ์

การให้คะแนน

เนื่องจากแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยประโยคที่บรรยายเกี่ยวกับการรับรู้บทบาททั้งในทางบวกและลบ การให้คะแนนจึงขึ้นอยู่กับข้อความ คือ

ข้อความที่แสดงการรับรู้ในทางบวก

เลือกคำตอบ 1 ไต่ 1 คะแนน

เลือกคำตอบ	2	ใด	2	คะแนน
เลือกคำตอบ	3	ใด	3	คะแนน
เลือกคำตอบ	4	ใด	4	คะแนน
เลือกคำตอบ	5	ใด	5	คะแนน
ขอความที่แสดงถึงการรับรู้ในทางลบ				
เลือกคำตอบ	1	ใด	5	คะแนน
เลือกคำตอบ	2	ใด	4	คะแนน
เลือกคำตอบ	3	ใด	3	คะแนน
เลือกคำตอบ	4	ใด	2	คะแนน
เลือกคำตอบ	5	ใด	1	คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS จากศูนย์ประมวลผลเครื่องจักรคอมพิวเตอร์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยมีวิธีการวิเคราะห์เป็นขั้นตอน ดังนี้คือ

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ แจกแจงความถี่ของข้อความแต่ละข้อ และคำนวณเป็นร้อยละ

2. คำนวณคะแนนรวมในการตอบแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับบทบาทการเป็นมารดาเป็นรายด้าน โดยจำแนกเป็นรายข้อ โดยคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อหาว่าหญิงมีครรภ์ทั้งหมดมีการรับรู้เป็นอย่างไร โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การตัดสินคะแนนเฉลี่ยที่ตั้งไว้ ดังนี้คือ

คะแนนเฉลี่ย	4.56-5.00	ถือว่ามี การรับรู้บทบาทการ เป็นมารดาในระดับดีมาก
คะแนนเฉลี่ย	3.56-4.55	ถือว่ามี การรับรู้บทบาทการ เป็นมารดาในระดับดี
คะแนนเฉลี่ย	2.56-3.55	ถือว่ามี การรับรู้บทบาทการ เป็นมารดาในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.56-2.55	ถือว่ามี การรับรู้บทบาทการ เป็นมารดาในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.55	ถือว่ามี การรับรู้บทบาทการ เป็นมารดาในระดับน้อยมาก

3. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการรับรู้ในกลุ่มหญิงที่มีอายุ
 ครอบงำอยู่ในระยะที่ 1 ระยะที่ 2 และระยะที่ 3 โดยการทดสอบ ANOVA และ
 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างคู่ โดยการทดสอบค่าคิว (q-statistics)
 ของนิวแมน คูลส์ (Newman Keuls test)

4. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มหญิงที่มี
 อายุต่างกัน และระดับการศึกษาต่างกัน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ
 2 ทาง ชนิดการทดลอง 3 x 3 แฟกเตอร์เรีย (3 x 3 factorial design)
 ควยวิธี (Classic Experimental Approach) โดยมีจำนวนตัวแทนในแต่ละเซลล์
 ไม่เท่ากัน ควยวิธีการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS
 เพื่อที่จะศึกษาว่า

1. หญิงที่มีอายุต่างกัน มีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาต่างกัน
 หรือไม่
2. หญิงที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้บทบาทการเป็น
 มารดาต่างกันหรือไม่
3. เพื่อศึกษาผลรวมระหว่างอายุที่แตกต่างกัน กับระดับการศึกษาที่
 แตกต่างกันว่าจะมีผลต่อการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาหรือไม่
 ถ้าพบว่ามีผลแตกต่างกัน จะเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างคู่
 โดยการทดสอบค่าคิว ของนิวแมน คูลส์

อายุ (A)	ระดับการศึกษา (B)		
	b ₁ ประถมศึกษา	b ₂ มัธยมศึกษา	b ₃ อุดมศึกษา
20 ปี และต่ำกว่า a ₁	n ₁₁	n ₁₂	n ₁₃
21 - 30 ปี a ₂	n ₂₁	n ₂₂	n ₂₃
31 ปี และสูงกว่า a ₃	n ₃₁	n ₃₂	n ₃₃



5. เปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้ในกลุ่มหญิงมีครรภ์ที่มีประสบการณ์การตั้งครรภ์ในทางบวก และหญิงมีครรภ์ที่มีประสบการณ์การตั้งครรภ์ในทางลบ โดยการทดสอบค่าที (t-test)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าคะแนนเฉลี่ยใช้สูตร ดังนี้ (ประกอบ กรรณสูต 2524 : 94)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ยของคะแนน

$\sum X$ = ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

N = จำนวนข้อมูล

2. คำนวณส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้สูตร (ประกอบ กรรณสูต 2520 : 40)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum X^2}{N} - \left(\frac{\sum X}{N}\right)^2}$$

เมื่อ S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X^2$ = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัว

N = จำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง

3. การทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของ 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test (ประกอบ กรรณสูต 2524 : 107)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{\sum X_1^2 + \sum X_2^2}{(N_1 + N_2) - 2} \cdot \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}}}$$

$$\begin{aligned} \bar{X}_1 &= \text{มัธยฐานเลขคณิตของกลุ่มที่ 1} \\ \bar{X}_2 &= \text{มัธยฐานเลขคณิตของกลุ่มที่ 2} \\ N_1 &= \text{จำนวนประชากรในกลุ่มที่ 1} \\ N_2 &= \text{จำนวนประชากรในกลุ่มที่ 2} \end{aligned}$$

4. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ใช้วิธีการดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2523 : 103)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	SSb	k-1	MSb	$\frac{MSb}{MSw}$
ภายในกลุ่ม	SSw	N-k	MSw	
ทั้งหมด	SSt	N-1		

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ } SS &= \text{ผลบวกกำลังสอง} \\ SSb &= \text{ผลบวกกำลังสองระหว่างกลุ่ม (Sum Squares between groups)} \\ SSw &= \text{ผลบวกกำลังสองภายในกลุ่ม (Sum Squares within groups)} \\ SSt &= \text{ผลบวกกำลังสอง (Sum Squares total)} \\ MS &= \text{คะแนนเฉลี่ยผลบวกกำลังสอง (Mean Square)} \\ MSb &= \text{คะแนนเฉลี่ยผลบวกกำลังสองระหว่างกลุ่ม} \\ MSw &= \text{คะแนนเฉลี่ยผลบวกกำลังสองภายในกลุ่ม} \\ df &= \text{ชั้นความเป็นอิสระ} \end{aligned}$$

- k = จำนวนกลุ่ม
 N = จำนวนข้อมูลทั้งหมด (ทุกกลุ่มรวมกัน)
 F = ค่าทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวอย่าง 3 กลุ่ม เพื่อใช้พิจารณาเปรียบเทียบ

5. การวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง เมื่อจำนวนตัวแทนในแต่ละเซลล์ไม่เท่ากัน (Unequal Cell Frequencies) ใช้วิธีการดังนี้คือ (Nie, et al. 1975 : 405-408)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Main effect				
A (adj. for B)	p-1	SS _{A adj}	MS _A	$\frac{MS_A}{MS_{w.cell}}$
B (adj. for A)	q-1	SS _{B adj}	MS _B	$\frac{MS_B}{MS_{w.cell}}$
AB (adj. for A and B)	(p-1)(q-1)	SS _{A B adj}	MS _{AB}	$\frac{MS_{AB}}{MS_{w.cell}}$
Within	n - pq	SS _{w.cell}	MS _{w.cell}	

เมื่อ	A	เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนหัวข้อตารางทางแถวนอน (row)
	B	เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนหัวข้อตารางทางแถวตั้ง (column)
	AB	เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างแถวตั้งกับแถวนอน
	p =	ตัวเลขที่แสดงจำนวนแถวนอน (row)
	q =	ตัวเลขที่แสดงจำนวนแถวตั้ง (column)
	SS _{Aadj}	ผลบวกกำลังสองของ Row means
	SS _{Badj}	ผลบวกกำลังสองของ Column means

SS_{AB}	=	ผลบวกกำลังสองของปฏิสัมพันธ์ (Sum of squares for interaction)
$SS_{w.cell}$	=	ผลบวกกำลังสอง within groups
MS	=	คะแนนเฉลี่ยผลบวกกำลังสอง
MS_A	=	คะแนนเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของ row means
MS_B	=	คะแนนเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของ column means
MS_{AB}	=	คะแนนเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของปฏิสัมพันธ์
$MS_{w.cell}$	=	คะแนนเฉลี่ยผลบวกกำลังสอง within group
df	=	ชั้นความเป็นอิสระ
F	=	ค่าทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวอย่าง เพื่อใช้พิจารณาเปรียบเทียบ

6. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ นิวแมนคูเอลส์ (Newman-Kuels test) โดยการทดสอบค่าคิว (q-statistics) ใช้สูตรดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2523 : 103)

$$q \sqrt{\frac{MSw}{\hat{n}}} \quad df = N-k$$

$$\hat{n} = \frac{k}{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} + \frac{1}{n_3}}$$

เมื่อ n_1 = จำนวนข้อมูลของกลุ่มที่ 1

n_2 = จำนวนข้อมูลของกลุ่มที่ 2

n_3 = จำนวนข้อมูลของกลุ่มที่ 3

\hat{n} = ค่าเฉลี่ยของ n (Harmonic Mean)